

Aan

De voorzitter van het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire

Adres kantoor Curaçao

De Rouvilleweg 39

Willemstad, Curaçao

Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten

Frontstreet 26

Convent Building

Philipsburg, Sint Maarten

Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba

L.G. Smith Boulevard 68

La Piccola Marina

Oranjestad, Aruba

Telefoon (+297) 5832800

Contactpersoon

Lisette de Wind

Datum

13 februari 2019

Ons kenmerk

Cft 201900017

Pagina

1/5

Telefoonnummer

+5999 4619081

E-mail

info@cft.cw

Uw kenmerk

Bijlage

-

E-mail info@cft.cw

Internet www.cft.cw

Onderwerp

Reactie vierde uitvoeringsrapportage 2018 openbaar lichaam Bonaire

Geachte heer Rijna,

Op 30 januari jl. heeft het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft) van uw bestuurscollege (BC) de vierde uitvoeringsrapportage (UR) ontvangen over het begrotingsjaar 2018. Conform de Wet Financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Wet FinBES) dient de UR uiterlijk op 31 januari jl. ingediend te zijn. Het openbaar lichaam Bonaire (OLB) heeft de UR dus tijdig bij het Cft ingediend.

Conform artikel 15 lid 4 van de Wet FinBES is de begrotingsuitvoering 2018 gesloten. Bij deze UR is dan ook geen begrotingswijziging (BW) ingediend. Hierbij ontvangt u de reactie van het Cft op de ingediende vierde UR.

Begrotingsuitvoering

Het OLB presenteert in de vierde UR 2018 circa USD 59,8 miljoen aan baten en circa USD 47,7 miljoen aan lasten. Het voorlopige resultaat over 2018 is als gevolg hiervan circa USD 12,1 miljoen positief. De begroting 2018 ging uit van USD 56,8 miljoen aan zowel baten als lasten en een nihil overschot.

In zijn reactie op de derde UR 2018 (kenmerk Cft 201800242) heeft het Cft aangegeven dat de begrotingsuitvoering 2018 zodanig is dat door onderbesteding een miljoenenoverschot verwacht mag worden. Het Cft heeft het BC geadviseerd een begrotingswijziging op te stellen, de kwaliteit van het begrotingsproces te vergroten en te komen tot de daadwerkelijke realisatie van (begrote) beleidsvoornemens. De omvang van het overschot zoals dat blijkt uit de vierde UR 2018 vergroot het belang van genoemde adviezen. Het Cft zal daarover met u in overleg treden tijdens het bezoek aan Bonaire op 19 februari aanstaande.

Baten

De verantwoorde baten vallen circa USD 3,0 miljoen hoger uit dan begroot. Dit wordt voor een belangrijk deel verklaard door:

- Hogere belastingontvangsten (circa USD 2,3 miljoen)
- Hogere baten uit hoofde van huren en pachten (circa USD 0,9 miljoen)
- Hogere overige baten (circa USD 2,4 miljoen)

Overigens vallen de baten uit hoofde van de aanwending van bijzondere uitkeringen van Nederland circa USD 3,0 miljoen lager uit.

De belastingontvangsten vallen per saldo circa USD 2,3 miljoen hoger uit dan was begroot. Dit komt vooral door de motorrijtuigenbelasting en de autoverhuurbelasting:

- Het OLB verantwoord met ingang van 2018 de motorrijtuigenbelasting niet langer op basis van het kasstelsel maar op basis van het baten lasten stelsel (conform artikel 13 lid 1 van de Wet FinBES). Het OLB heeft aangegeven dat het aantal auto's op Bonaire al enkele jaren een sterke stijging laat zien. De baten uit hoofde van de motorrijtuigenbelasting vallen in 2018 circa USD 1,3 miljoen hoger dan begroot.
- De autoverhuurbelasting valt in 2018 circa USD 1,1 miljoen hoger uit dan begroot doordat taxatieve aanslagen autoverhuurbelasting zijn verzonden voor de jaren 2013 t/m 2017. Uit toelichting door het OLB blijkt dat eind 2018 nog een groot deel van deze ambtshalve aanslagen niet zijn betaald en dus openstaan als vorderingen op de balans.

Het OLB heeft bij de vierde UR 2018 ook de balans per 31 december 2018 toegevoegd. Daaruit blijkt dat de openstaande vorderingen gedurende 2018 vrijwel zijn verdubbeld (van USD 5,8 miljoen naar USD 10,2 miljoen). Het Cft adviseert dan ook prioriteit te geven aan de inning van de openstaande (belasting)vorderingen en bij het opstellen van de jaarrekening 2018 de inbaarheid van de vorderingen te beoordelen.

De overige baten vallen circa USD 2,4 miljoen hoger uit, dit wordt voornamelijk verklaard door de volgende posten:

- Casinorechten
- Lig- en loodsgelden (cruiseschepen en cargo)
- Verleende bouwvergunningen
- (introductie van) leges voor administratieve werkzaamheden

Lasten

De lasten bedragen USD 47,7 miljoen en vallen daardoor circa USD 9,1 miljoen lager uit dan begroot (USD 56,8 miljoen). Er is sprake van een aanzienlijke onderbesteding: circa 16% van de begrote lasten is niet besteed. Dit wordt voor een belangrijk deel verklaard door onderstaande kostensoorten:

- Goederen en diensten (circa USD 4,7 miljoen)
- Personeelskosten (circa USD 3,5 miljoen)
- Subsidies en overdrachten aan derden (circa USD 2,1 miljoen)

Het Cft constateert dat op vrijwel alle beleidsterreinen sprake is van onderbesteding. De onderbesteding wordt onder meer verklaard door de lagere aanwending van de bijzondere uitkeringen van Nederland met circa USD 3,0 miljoen.

De personeelskosten worden hierna aanvullend toegelicht.

Personeel

Het OLB gaat in de goedgekeurde begroting 2018 uit van een personeelsbestand van 360 FTE (inclusief 24 FTE aan vacatures) plus 14 Fte's externe inhuur. Het personeelsoverzicht bij de vierde UR 2018 toont 335 FTE in dienst en 26 FTE externe inhuur. Het totaal bedrag aan personeelslasten over 2018 bedraagt USD 16,8 miljoen daar waar USD 19,3 miljoen was begroot voor 2018.

De gemiddelde personeelslasten per FTE bedroegen in 2018 circa USD 50.200. De begroting 2018 gaat uit van circa USD 54.200 personeelslasten per FTE, een beduidend hoger bedrag. Doordat ook het aantal FTE in dienst van het OLB lager is uitgevallen dan begroot is sprake van een forse onderbesteding op de personeelslasten.

Verder constateert het Cft dat het OLB per ultimo 2018 meer externe inhuur heeft dan begroot. Het aantal contracten in het 4^e kwartaal bedraagt 26 FTE terwijl 14 FTE is begroot. De lasten in verband met externe inhuur bedragen over geheel 2018 circa USD 1,0 miljoen en zijn binnen het begrote bedrag van USD 1,9 miljoen gebleven.

Liquiditeit

Ultimo december 2018 is de liquiditeitspositie van het OLB conform het Geïntegreerd Middelenbeheer (GMB) USD 18,7 miljoen. De bijzondere uitkeringen ultimo december 2018 bedragen USD 7,6 miljoen. De vrij besteedbare liquiditeiten bedragen als gevolg daarvan USD 11,1 miljoen. Dit is een verdere verbetering ten opzichte van de stand van ultimo 2017 van USD 9,5 miljoen. Gegeven de omvang van het overschot 2018 is de toename van genoemde vrij besteedbare liquiditeiten beperkt. Dit wordt veroorzaakt door een stijging van de vorderingen en een afname van de kortlopende schulden.

Financieel beheer

Ten aanzien van het financieel beheer is in het bestuursakkoord o.a. de afspraak gemaakt om het huidige verbeterplan financieel beheer in februari 2019 af te ronden. Hierbij zal het BC zorgen voor de borging van de doorgevoerde verbeteringen. Uit de aangeleverde voortgangsrapportage is te constateren dat het huidige verbeterplan niet in februari wordt afgerond. Deadlines zijn namelijk verschoven naar juni 2019. Het Cft acht het teleurstellend dat een afspraak uit het onlangs overeengekomen bestuursakkoord niet wordt nagekomen.

In het bestuursakkoord is vastgelegd dat het bestuurscollege een verbeterplan financieel beheer 2.0 opstelt met als deadline augustus 2019. Het doel is het verkrijgen van een goedkeurende accountantsverklaring voor getrouwheid en rechtmatigheid bij de tijdig vast te stellen jaarrekening 2021.

Het Cft constateert bij de voortgang van het verbeterplan het volgende:

- Het project "opzetten van een projectenadministratie" bij aandachtsgebied (AG) 1 "niet uit de balans blijvende verplichtingen" wordt gecombineerd met de implementatie van een inkoopmodule. Dit vormt deel van het verbeterplan 2.0. De reden voor het opschuiven van dit project is het ontbreken van beschikbare ICT capaciteit.
- De afrondingsdatum voor de projecten t.a.v. AG 2 "onzekerheden rondom de AO/IC van diverse opbrengsten" is opgeschoven naar juni 2019. Het OLB geeft als reden dat de implementatie van enkele controlemechanismen pas na automatisering van de belastingopbrengsten zal geschieden. Automatisering van de belastingopbrengsten wordt in het eerste kwartaal 2019 gefinaliseerd.

Gezien de grote geconstateerde onzekerheden bij de belastingopbrengsten in de jaarrekening 2017 is het van belang dat de verbeteringen in dit proces tijdig worden geëvalueerd zodat eventuele aanbevelingen mee worden genomen in het verbeterplan 2.0.

- Het OLB verwacht de projecten bij AG 3 "waardering van debiteuren en belastingvorderingen" in februari 2019 af te ronden. Uitgangspunt is dat de inning van verschillende achterstallige belastingontvangsten middels een deurwaarder, na besluitvorming van het BC, in februari 2019 zal starten. Het Cft adviseert u om zo spoedig mogelijk te komen tot besluitvorming zodat kan worden gestart met deze werkzaamheden.
- De projecten bij AG 4 "waardering van de post onvoorzien" en AG 5 "waardering van de post kortlopende schulden" zijn in 2018 afgerond. Hierbij wordt aangegeven dat de accountant de werking van de geïmplementeerde beheersmaatregelen zal toetsen bij de controle van de jaarrekening 2018. Bij de controle van de jaarrekening 2017 heeft de accountant de volledigheid van de gepresenteerde kortlopende schulden niet kunnen toetsen.
- Afronding van de deelprojecten t.a.v. AG 6 "beschrijving van de AO/IC m.b.t. de directie Ruimte en Ontwikkeling" staat nu gepland voor februari 2019. Het Cft constateert dat bij deze deelprojecten nog veel acties openstaan en betwijfelt de haalbaarheid van de genoemde planning.
- De trajecten voor subsidiebeleid, dividendbeleid en grondbeleid zijn gepland voor oplevering in juni 2019. Ten aanzien van het dividendbeleid en grondbeleid zijn aparte afspraken in het bestuursakkoord gemaakt. In de vierde UR 2018 geeft het OLB aan minder aan subsidies te hebben uitgegeven dan begroot, omdat enkele organisaties inactief bleken te zijn. Goed beheer van gesubsidieerde instelling is voor de uitvoering van (sociaal) beleid noodzakelijk. Het Cft vraagt uw aandacht hiervoor en verzoekt het proces rond het afgeven van subsidies op te nemen in het verbeterplan 2.0, in aanvulling op het actualiseren van het subsidiebeleid.

In het overzicht van de deelprojecten geeft het OLB aan welke bevindingen van de accountant worden aangepakt. Het Cft ziet dit als een vooruitgang in de rapportagemethode. De voortgangsrapportage bevat tevens een inventarisatie van de overige bevindingen van de accountant en voorziet in een planning voor de uitvoering van desbetreffende projecten. In de brief van het Cft van 5 februari jl. (kenmerk: Cft 201900012) is opgenomen dat het OLB vanaf 1 maart een kwartaalrapportage oplevert over de voortgang van het nieuwe plan van aanpak. Het Cft ontvangt in de rapportage graag een verdere uitwerking van genoemde planning.

Tot slot

De door de eilandsraad vastgestelde jaarrekeningen 2016 en 2017 waren beiden niet voor de wettelijke deadline van 15 juli van het daaropvolgende jaar gereed. Het Cft adviseert u om op korte termijn een gedetailleerde planning op te stellen om te komen tot een door de eilandsraad vastgestelde jaarrekening 2018 en deze planning af te stemmen met de betrokkenen.

Naast het voldoen aan wet- en regelgeving, is het tijdig vaststellen van de jaarrekening 2018 ook vanwege het verwachte overschot van groot belang. Immers, de eilandsraad kan het overschot bestemmen voor nieuwe beleidsvoornemens waardoor de niet in 2018 uitgegeven gelden opnieuw beschikbaar komen.

Kenmerk
Cft 201900017
Blad
5/5

Hiermee kan het OLB bijvoorbeeld een aanvullende financiële bijdrage leveren aan het realiseren van de afspraken uit het bestuursakkoord.

Mocht u behoefte hebben aan een toelichting op dit schrijven dan is het Cft graag bereid die te geven.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire
Het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire
De Directie Bedrijfsvoering en Ondersteuning
Het hoofd Financiën van het openbaar lichaam Bonaire